NEDERLANDSCHE STEMMEN

OVER

GODSDIENST, STAAT-, GESCHIED- EN LETTERKUNDE.

Gelijk er geſchreven is: Ik hebbe geloofd, daarom heb ik geſproken, zoo gelooven wij ook, daarom ſpreken wij ook.

2 Cor. IV: 13.

ZONDE EN ONGELOOF.

De Zoon des menschen, als hij komt, zal hij ook geloove vinden op aarde? — De tijden die wij beleven zijn gewichtig, en ondertusſchen wij hebben genade noodig om dit gewicht te kunnen gevoelen. Juist in de zelfverblinding, waardoor men niet ziet hetgeen voor oogen is, ligt de afval, en deze zelfverblinding waardoor elk van ons beneveld blijft, indien geen hoogere kracht ons aan ons zelve ontdekt, is de ziekte der geheele Maatschappij, die echter hare krankheid niet in wil zien, en droomende van gedurigen voortgang en verlichting, het eindoordeel, waarvoor alles in de natuurlijke en zedelijke wereld rijpt, te gemoet gaat. Wanneer men in de dagbladen den ſtrijd der partijen leest, ziet men elk hunner zich met welgevallen verheffen op het aantal der genen, die, volgens de ſtatistieke opgaven, tot hunne meening behooren, en men spreekt van millioenen Catholijken en millioenen Protestanten; doch wanneer men dieper doordringt, dan mag men met regt vragen, niet alleen, hoe veel ware Christenen, maar hoe vele er zich onder die millioenen bevinden, die eenig denkbeeld hebben van de leer der Kerk waaronder zij gerangſchikt worden. Een jong Duitſcher in het zuiden van Frankrijk, op zijn handwerk reizende, en wiens brieven in een Christelijk weekblad zijn opgenomen, ſchrijft onder anderen het volgende: »Men zegt in de geheele »wereld dat Frankrijk Catholijk is, maar dit is eene on»waarheid, want alles ſchijnt hier te bewijzen, dat er »inderdaad geen godsdienst beſtaat." Kan men dat nu van vele Protestantſche landen ook niet zeggen? en wanneer men eene verklaring leest van honderd vijftien leden der Protestantſche Kerk, bij gelegenheid van de onlusten onlangs te Casſel over het houden eener oefening door een geloovig predikant voorgevallen, en daarin opmerkt, hoe deze gemeenteleden volmondig de leer des Evangelies voor eene allerſchadelijkſte verklaren, »dewijl dezelve den ver»hevenen Schepper tot een willekeurig despoot, en den »mensch, dat evenbeeld Gods op aarde, tot een worm verne»dert," dan ziet men hoe ontzettend groot de onkunde en het verval in de onderſcheidene gemeenten geworden is.

Wanneer men nu echter hierbij tevens let op hetgeen in de hierboven aangehaalde brieven over den toeſtand der zedelijkheid in Frankrijk en Zwitſerland gemeld wordt, dan beeft men terug als voor eenen afgrond, en dan wordt men gewaar hoe zeer de uiterlijke ſchijn van beſchaving en zeden, die thans overal gevonden wordt, dien afgrond nog als met bloemen overdekt. Neen waarlijk, men ondervrage dengenen, die dagelijks zich onder het gewoel der menſchen bevindt, zonder dat zij iets van hem te hopen en te verwachten hebben, en men hoore wat de publieke geest in de fabriekzalen, in de wachtkamers, onder de werklieden is, en hoe de goddeloosheid en het ongeloof zich aldaar zonder eenige ſchaamte vertoonen. Waarlijk indien ons oor iets konde vernemen van die verſchrikkelijke zamenſtemming van oproerkreten en Godslasteringen, die dagelijks van deze aarde opſtijgen; wij zouden verſtommen voor de lankmoedigheid Gods, die alleen dit dragen kan, en wie kan zich dan eenig denkbeeld maken van de liefde van Hem, die uit zulke zondaars zich eene Kerk wilde verlosſen door Zijn eigen bloed, om eeuwig met hun te zijn?

En het is in het midden van dit alles dat men droomt van verbetering, van toeneming in het goede, om dat ſommige ondeugden een beſchaafder vorm hebben aangenomen. Maar wat baat die verandering van vormen zoo het hart niet genezen is? en dit is onmogelijk in de kracht des menſchen! Wie Christus aangenomen heeft, gevoelt nog het woelen derzelfde driften en begeerten die in zijn hart ſtrijd voeren, en hem zelven zouden overmeesteren, wanneer het geloove zijn hart niet bewaart;

doch hij is overgezet in een ander rijk, hij weet in wien hij gelooft, en waar kracht en troost te vinden is.

Zonderling echter is het dat daar waar het eenige geneesmiddel wordt aangewezen, en het Evangelie niet meer eene koele beschouwing maar een leven der ziele wordt, de sterkste wederstand zich daartegen openbaart. De openbare schouwtooneelen nemen dagelijks toe in goddeloosheid; heidensche feesten worden gevierd; de tempels der ongebondenheid en der wellust vermeerderen; doch dit alles wekt geene bezorgdheid. Zoodra echter eenige personen zich vereenigen om God te dienen en te bidden, geraakt alles in opstand, de zamenleving loopt gevaar, en men ziet de ontzettendste gevolgen te gemoet. Het valt zeer gemakkelijk in het menschelijke, het verkeerde dat zich ook in deze zaken openbaart te erkennen, en door vergrootingen en versieringen den molshoop tot een berg te doen aangroeijen, doch desniettemin er is geen andere weg van redding voor onze personen, voor onze huisgezinnen, voor onze steden, voor ons land, dan de terugkeering tot Christus, dan de omhelzing van dat geloof in Hem, dat voor God geldt, dat alle geregtigheid door de werken uitsluit, en dat echter alleen werken der bekeeringe waardig voortbrengt.

Het ongeloof eet voort als een kanker, en de nog dieper verdorvenheid in sommige opzichten van de naburige volken is gereed om ons te overstroomen, door de zich steeds vermenigvuldigende vruchten eener ongeloovige drukpers. Hier sluit de overgegevenheid aan de vleeschelijke begeerten, daar de rust in een bedroevend zelfbehagen, den weg tot de waarheid. Geene vormen, geen schijn van godsdienstigheid kunnen hier uitkomst geven, maar alleen het Evangelie als eene kracht Gods ter zaligheid in het harte ondervonden en verkondigd. Mogt het nu maar elk waar belijder van Christus gegeven worden om zonder schroom te getuigen in zijne betrekking, stand, en beroep, en niet weg te zinken onder die vreeze der menschen die in onze harten vaak zoo veel magtiger is dan de vreeze Gods. Waar dit levendige getuigenis bestaat, daar zal het niet zonder vrucht blijven. Hoe moeten wij, die den Heere wenschen getrouw te zijn, ons niet over onze gelijkvormigheid schamen met de grondregelen die de wereld aanneemt en die wij veroordeelen! Nimmer was de gerustheid onder de menschen grooter dan bij het naderen der beslissende oordeelen Gods. Gerust was de oude wereld, gerust de weelderige vlakte van Sodom, gerust zelfs was Jerusalem, toen de heirlegers zich om haar vergaderden, en echter de zondvloed, de doode Zee, en de rookende puinen der voor een tijd vertreden stad zijn daar om te bewijzen, dat God getrouw is ook in Zijne bedreigingen. En wat nu in alle deze gebeurtenissen nog slechts vooraffschaduwing was, zal ten volle zijne vervulling vinden in dien dag, van wiens nadering eene zoodanige, ja nog vermeerderende gerustheid als kenteeken wordt opgegeven. Mogten dan onze harten opgewekt worden om te roepen *Heere! vermeerder ons het geloove*, en wij in ons hart de vertroostende stem hooren: *Ik heb voor u gebeden dat uw geloove niet ophoude.*

IETS OVER HET LEERSTELLIG GELOOF VAN CATS.

Prof. Van Kampen geeft in zijne veelzins zeer belangrijke *Vaderlandsche Karakterkunde* een schets van het leven en de gezindheden van den vromen Cats, die, althans wat zijn leerstellig geloof en zijne betrekking tot de Vaderlandsche Kerk aangaat, zeer onjuist, en voor den anders ook daar veel geprezen man weinig eervol is (1). Deze voorstelling levert het droevig bewijs, hoe men, door eene partijdige vooringenomenheid bestuurd, belangrijke karaktertrekken miskennen, en wezenlijke feiten voorbijzien kan, zonder zelfs door uitgestrekte kunde en kennis ook van hetgeen tegen ons gevoelen strijdt, op het spoor te worden teruggebracht.

Van het leerstellig geloof van onzen Cats toch, zegt de Hoogleeraar ter gemelde plaats het volgende: »Over het algemeen was hartelijke godsvrucht een hoofdtrek in het karakter van Cats, die alle zijne daden, gelijk alle zijne geschriften verwarmde, en *schoon hij zich, als geen Godgeleerde van beroep zijnde, aan de vastgestelde leer der kerke hield*, was hij echter blijkbaar wars van de kerkgeschillen, die Nederland destijds beroerden." Wij willen juist niet beweren, dat Cats zich bijzonder zoude hebben toegelegd in zijnen omgang of zijne werken op de verbreiding en voortplanting van bepaaldelijk contraremonstrantsche inzichten; evenmin begeeren wij hem onder de vurige ijveraars voor rechtzinnigheid in de leer te rangschikken; maar was hij geen vriend van geschillen en redetwisten, hij was des niet minder een oprecht liefhebber der waarheid, en alzoo der zuivere leer, eene bijzonderheid waarvan al zijne godsdienstige gedichten getuigen. Weinig eervol, wij herhalen het, ware het voor hem geweest, indien hij te midden der vooral destijds algemeen opgewekte levendige belangstelling in de waarheden des geloofs, of uit onkunde, of om des gemaks wil, onder schijn van geen godgeleerde van beroep te zijn, als zijn persoonlijk geloof had aangenomen wat de kerk geloofde, op echt Roomsche wijze, en dat, enkel *omdat* de kerk het geloofde. Het schijnt ons onmogelijk toe, dat men dit in goeden ernst vaststelle van den man, die in al zijne geschriften eene zoo diepe kennis van Gods woord, en zulk een schat van gemoedelijk onderzochte waarheden, zoowel wat godsdienst als zeden aangaat ten toon spreidt; van den man, die in het moeijelijkste tijdsgewricht der kerkgeschillen, te Middelburg, eene stad destijds vermaard door ijver voor de zuivere leer, en waar de godvruchtige Leeraar Teellinck stond, eenen tijd lang Ouderling der Gereformeerde Kerk was:

»Ick wierd ook Ouderling ten dienste van de kerck,
En dat was even toen een gansch bekommerd werck.

Voorts zegt de Hoogleeraar van genoemde kerkgeschillen: »Hij spreekt daarvan nooit dan met weêrzin, en hij doet geene uitspraak ten behoeve van dezen of genen. Men zie slechts, waar hij in zijn twee en tachtig jarig leven van de *Dordsche Synode* spreekt:

(1) *Vaderl. Karakterk.* Dl. II. bl. 158, 159.

Wat daar is afgekeurt, en wat er is gepresen
Is overal bekent en ieder kan het lesen.
Ick wil dan op dit werck niet langer blijven staen;
Keer weder trage pen tot uw bescheyde baen."

Hier heeft de Hooggeleerde Schrijver voorzeker niet gedacht aan het *Lofgedicht* van Cats *op de gedenkwaardige Nationaale Synode gehouden te Dordrecht, Anno* 1618 en 1619, van 't welk wij, ten bewijze der hooge achting die de Dichter aan dezelve toedroeg, het volgende hier overnemen:

»'t Heeft u manhaftigh hert, *Nassausche helt!* verdroten
Ons Vaderlant te sien van alle kant beschooten
Met pijlen van de twist: ons lieve Vaderlant
Voor 't welk 't Nassausche bloet sich dickmaels heeft verpant;
Ghij gaet daerom gestaegh in uw ervaren sinnen
Beramen, hoe men mocht den wrevelmoet verwinnen:
Uw hart is staegh beducht, uw geest is ongerust,
Hoe dit ontsteken vuur mocht worden uytgeblust,
Men vint ten lesten goet den Raet van alle Kercken,
In éénen Raet vervat, hierop te laten wercken;
Hiertoe wert door uw hulp, bequaemen tijt beraemt,
d' Uytschryving wort gedaen, de plaetse wert genaemt,
Daar Dordrecht leyt, omringt met vierderley rivieren,
Die om haer hooge vest met versche stroomen swieren,
Een eylant en een stat, daer is het open velt
Bij d'Overheyt voor elck tot t' samenkomst gestelt.
Hier hebben sich vooreerst in goet getal gevonden
Die onsen vryen Staet heeft in haar plaets gesonden,
Vol waerdigheit en glans, vol trouwe, vol bescheyt,
Opdat door hun bestier de sake wiert beleyt.
Terstont vloeyt herwaerts aen uyt veelderhande Landen
Een seeghenrijcke beeck van wonderbaer verstanden,
Vol van een hooge geest, vol goddelijcke kracht,
Vol helder licht bequaem te schijnen in de nacht;
Soo haest als ieder was aan dese plaets getreden;
Den aanvangh van het werk is vasten en gebeden (1);
Ten eynde Godes Geest, gesegen uyt de locht,
Op ieders hert en tong syn segen storten mocht.
Godts woort, Godts suyver woort, geen menschelijcke vonden
Is salf en heylzaam kruyt voor kerkelijcke wonden;
Daarop wort hier gebout, dat stelt men hier alleen
Tot eenen vasten gront en onbesweken steen.
Men heeft bij een gesien de bloem van alle landen,
Die niet en syn geboeyt met Pauselycke banden;
Het mergh en kloeck vernuft, de keest van diepe leer,
Des aertrijcks edel zout, des werelts licht en eer:
Hier brengt een ieder voort, al wat hij heeft van binnen,
De gaven van sijn geest, de schatten van sijn sinnen,
Den rijckdom van sijn hert, de vruchten van sijn mont,
En wat er oyt een mensch in 's menschen boesem vont;
Wanneer men op hun beurt hoort spreken al de Vaders,
Wat voor een wonderkracht ontsluyt des herten aders,
En dringt in ons gemoet! Gods lof zij hoogh vermelt,
Die in zijn waarde kerck al sulcke lichten stelt."

Zeker verschilt deze toon nog al van dien, welken men tegenwoordig in de meeste schriften over dien tijd aantreft. En toch — Cats was tijdgenoot; was zoo goed in staat als weinig anderen om de bijzonderheden der zake te kennen; en zijne gemoedelijkheid en goede trouw is van wederzijde boven alle bedenking verheven!

Wel mochten dan de Staten-Generaal in hun merkwaardigen brief, dien zij aan alle Koningen, Prinsen, enz. na het afloopen van de Dordsche Synode toezonden, met edele vrijmoedigheid schrijven: »Wij ons verlatende op de kracht desghenen die Hemselven hier eenen stoel gheplant, die overlange door oneyndige weldaden bewezen heeft, dat Hij alsoo niet allen volckeren gedaen heeft, soo haest wij de hellende Republycke in het sekere dochten ghestelt te hebben, hebben gheacht onse schul dige plicht te zijn *de saecke des levendigen Godts*, van wiens majesteyt alle auctoriteit is vloeyende, die op aerde te vinden is, met groote vrijmoedigheit ende ontallijke onkosten bij der handt te nemen (1).

(1) Zie het gebed waarmede de Synode geopend werd voor een aanmerkelijk gedeelte boven bl. 35, 36.

(1) *Groot Placaatboek.* Dl. I, bl. 131.

ALGEMEENE TAALKENNIS.

Akademische Voorlezingen over het nut en de belangrijkheid der grammatische vergelijking van het Grieksch, het Latijn en de Germaansche tongvallen met het Sanskrit, door H. A. HAMAKER. Leid. 1835.

De Apostel van Christus, wanneer hij in zijnen gewichtigen en zinrijken zendbrief aan de geloovigen uit de twaalf Stammen van Gods oude volk, de tong roemt, en van haar hoog gewicht en vreesselijk maar ook heerlijk vermogen en invloed gewaagt, mag geacht worden dit een en ander tevens van de taal te hebben gezegd (2). Beide zijn zoo naauw verbonden en als vereenzelvigd, dat zij in de meeste talen door één woord worden uitgedrukt, en zijne leering van de tong moet ons derhalven ook een gelijk belang doen nemen in de taal. Ook door haar is het, dat wij God en den Vader loven, of de menschen vervloeken, die naar de gelijkenisse Gods gemaakt zijn. En men mag zeggen dat de innige kennis der taal tevens die van den mensch is. SPREEK OPDAT IK U KENNE! heeft toch eenen diepen zin. BILDERDIJK vooral heeft in den laatsten tijd het inzicht van deze geestelijk zedelijke beginselen der taal op eene diepe en meesterlijke wijze beide in dicht en ondicht krachtdadig bevorderd; en het is uit dit oogpunt dat wij niet kunnen nalaten ook van de aan het hoofd dezes vermelde *Voorlezingen*, als eene allergewichtigste bijdrage tot vergelijkende taalkennis, in dit blad gewag te maken, en bij derzelver hoofdinhoud de aandacht onzer lezers te bepalen.

»De zaak waarover ik U M. H. (dus vangt de eerste voorlezing aan) in de lessen die ik heb aangekondigd wensch te onderhouden, boeit sedert een tiental jaren de aandacht van het Duitsche letterkundige publiek en is daar te lande het geliefkoosd onderwerp der bespiegelingen en navorschingen van vele geleerden van aanzien. Ook in Engeland en Frankrijk zijn er enkele, die er zich mede bezig houden, maar de manier van behandeling is daar, zoo het schijnt, meer oppervlakkig en zonder genoegzame systematische gestrengheid." De spreker geeft voorts grooten lof aan Bilderdijk, dien hij ook in zijn inleidenden brief aan Professor Geel, onder de ware bevorderaars der wetenschap eene eerste plaats toekent, en verklaart van hem, dat, zoo hij zich had kunnen bedienen van alle de hulpmiddelen die het tegenwoordige oogenblik aanbiedt, hij verder zou gezien heb-

(2) Jac. III. v. 2—12.

ben dan de meeste Duitſche geleerden die zich thans met dat vak van ſtudie bezig houden. Wij mogen hierbij nog dit voegen, dat Bilderdijk niet maar in zijne laatſte jaren dit onderwerp is begonnen te behartigen, maar dat de ontwarring van de onderſcheidene taalverſchillen, bepaaldelijk ook die van het Latijn en Grieksch onderling, en in verband met de Germaanſche en, oostelijker, Aziatiſche taaltakken, het bij hem heerſchende denkbeeld geheel zijn leven door is geweest. En het was hem hierbij vooral te doen om ook uit de oorſpronkelijke éénheid der talen, den gemeenen oorſprong des menschdoms zichtbaar en duidelijk te maken. — »Dat er inderdaad (zegt hij ergens) in de beide talen (het Grieksch en Latijn) ſlechts ééne Declinatie is, met verſchil van dialektvormen, die men uit onwetendheid uitéén geſmeten heeft, is in het Latijn zeer licht te toonen, en in 't Grieksch, ſchoon daar meer verwikkeld, echter ook wel tot de vereischte klaarheid te brengen. En waarlijk, het wordt tijd, dat dat gantſche ſcherpzinnige en willekeurige kunstgebouw van het ijzeren rijglijf, waar men de talen dus verre in geklemd en verſtikt heeft, eens weggeworpen, en de ware ſpraak- en denkwijze, die één is, erkend worde. En, is het Gods welbehagen, ik hoop eenmaal de éénheid aller talen (*formaliter et materialiter*) aan te toonen. Doch wat wil ik? Dat licht zal zonder mij doorbreken, en de tijd is nabij, dat alle menschlijke ſystemata in duigen ſtorten, en een hooger licht alles doordringen zal (1)". De groote man is dus ook hierin zoowel als in zoo vele andere opzichten zijnen leeftijd vooruit geweest.

Deze opmerking van Bilderdijk ſpreidt dan ook licht over eene andere door den Heer H. gemaakte, dat namelijk de bekende of door analogie herſtelde talen tweede formatiën zijn; doch geenszins kunnen wij ons met het ſtraks daarop aangemerkte vereenigen, hetwelk waarſchijnlijk voortvloeit uit het miskennen van de leer der H. Schrift omtrent 's menſchen vroegſten toeſtand en verval, dat het zich hieruit wel niet geheel zou laten verklaren, maar toch eenigzins begrijpen, hoe overal zulk eene orde en regelmaat beſtaat, die bij *de eerſte ruwe pogingen om te ſpreken*, en nog lang daarna niet kan hebben plaats gehad (2)." Immers deze verklaring voldoet den Schrijver zelven zoo weinig, dat hij in de Aanteekeningen (bl. 243) weder de toevlucht moet nemen tot de onderſtelling van een gemeenſchappelijk overleg en afſpraak der menſchen bij de vorming der taal, waarvan hij op de volgende bladzijde echter op nieuw verklaart, dat men de mogelijkheid naauwelijks begrijpen kan. Wij voor ons zijn op grond van Gods woord overtuigd dat deze verwarring, dit Babel niet op te helderen is dan door een oorſpronkelijk volmaakten toeſtand des menſchen naar de gewijde geſchiedenis aan te nemen, in welken God den mensch de eenvoudige en volkomene beginſelen der taal heeft geleerd of geopenbaard, en welke eerst door het nog niet verdeelde menſchengeſlacht allengs ontwikkeld, daarna bij de ſpraakverwarring na den Babelſchen torenbouw tot die tweede formatiën is vervormd, of wil men, ontaard, boven welke de algemeene taalkennis niet verder ſtijgen kan, dan tot de erkentenis van het vroeger aanzijn ééner verlorene moedertaal (1).

Ons beſtek laat niet toe dat wij den diep geleerden Schrijver in al zijne etymologiſche ontwikkelingen volgen. Tot kennis van den hoofdinhoud des werks diene alleen, dat in de eerſte voorlezing de geſchiedenis van den Indogermaanſchen taalſtam wordt voorgedragen; in de tweede gehandeld van het voornaamwoord en de daarmede in verband ſtaande getal- en lidwoorden; in de derde geſproken van het naamwoord en deszelfs verbuigingen, en bij die gelegenheid van den comparativus en ſuperlativus; in de vierde voorgeſteld de leer van het werkwoord en de vervoeging; in de vijfde behandeld de gelijkmatige ontwikkeling van het Sanskrit met de westerſche talen, naar de regelen der welluidendheid; in de zesde en zevende de woordafleiding in verband gebracht met de wortelvormen, en bepaaldelijk de grondwerkwoorden van beweging, en de daaruit afgeleide partikels en voorzetſelen; in de achtſte of laatſte eindelijk voorgedragen de leer der einduitgangen (*ſuffixen*).

De wijze van woordvorſching, op grond eener langdurige en grondige taalſtudie hier aangenomen, komt al zeer treffend met die van onzen Bilderdijk overeen, zelfs in gevoelens welke men wel eens als ongerijmd heeft voorgeſteld; maar de manier van Hamaker onderſcheidt zich daarin van die van B. dat hij zich onder de Oosterſche talen, bijna met uitſluiting der Semitiſche, tot het Sanskrit bepaalt, terwijl B. ook voor onze Westerſche talen veel werk van dezelve maakt. Is deze wijze van beſchouwing gevestigd op gronden die wij niet doorzien, gaarne willen wij dezelve dan in hare waarde laten; rust zij daarentegen op de meening van ſommigen dat het éóne menſchenras in afkomst en oorſprong met het andere niets gemeen heeft, en alleen door latere toevallige aanraking, met hetzelve in betrekking komt, dan moeten wij deze leer met al wat er op gebouwd is als onhistorisch, en onbijbelsch verwerpen. In allen gevalle laat zich anders naauwelijks uit de Geſchiedenis verklaren, dat er tusſchen de onderſcheidene Oosterſche talen niet meer verwantſchap zoude moeten beſtaan.

Wij kunnen ons niet weêrhouden deze altijd voor ſommigen meer of min dorre taalkundige beſchouwing met de treffelijke verzen van Bilderdijk te beſluiten:

Gelukkig Oost, des menschdoms bakermat,
Gij wieg van ons, wien van Araxes boorden
Door 't koperrijk en lichaamſtijvend Noorden,
Door Hertsgebergt of ſteilen Donaurand,
Of amberrijk en ſtormig Baltisch ſtrand,
Of woestenij van ondoordringbre bosſchen,
(Het vaderland van Hengst en auerösſen)
Naar 't westerdeel des aardrijks uitgeſtroomd,
Nog ſteeds van u in zoet gemijmer droomt;
Die uit uw borst en ſpraak en adem zogen,
In onze taal uw wijsheid eeren mogen,
En in wier hart de vonk zich niet verzaakt
Die vlammende in uw dichterboezem blaakt! — — —
Gelukkig hij die in uw ſchattrezoren
Doordringen mocht, en in uw binnenst boren!
Hij zag den God die 't licht te voorſchijn riep,
In werking, en — verſmolt met die ons ſchiep!

(1) *Aanteekeningen op Huygens korenbloemen.* Dl. V. bl. 8.
(2) Bladz. 78, 79.

(1) Zie dit nader ontwikkeld in een Opſtel *over den oorsprong der talen*, te vinden in het *Taalkundig Magazijn* van den Heer Jager. Stuk 4.

TE AMSTERDAM, BIJ G. VAN PEURSEM, IN DE NIEUWE SPIEGELSTRAAT BIJ DE KERKSTRAAT.